



การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณภาพด้วยนวัตกรรม 5C ITEM

SMART SCHOOL: กรณีศึกษาโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5

Development of Quality School Management Model Using 5C ITEM SMART

SCHOOL Innovation: A Case Study of "1 District 1 Quality School" Project,

Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 5

ปฐมเกียรติ ไชยคำ

PATHOMKIAT CHAIYAKHAM

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5

NAKHON RATCHASIMA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 5

จังหวัดนครราชสีมา

Nakhon Ratchasima Province

Received: December 1, 2025

Revised: January 7, 2026

Accepted: January 12, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลการดำเนินงานและแนวทางขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณภาพตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 2) พัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ (AI) และ 3) ถอดบทเรียนรูปแบบนวัตกรรม "5C ITEM SMART SCHOOL" ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 กลุ่มเป้าหมายคือโรงเรียนคุณภาพจำนวน 6 โรงเรียน ครอบคลุม 6 อำเภอ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบติดตามประเมินผลโครงการแบบประเมิน School Grading และการสนทนากลุ่ม

ผลการศึกษาพบว่า 1) การขับเคลื่อนโครงการบรรลุผลสำเร็จตามตัวชี้วัดทุกกิจกรรม (ร้อยละ 100) โดยผลการประเมินคุณภาพโรงเรียน 5 ด้าน (School Grading) ในภาพรวมอยู่ในระดับ "ดีมาก" (เฉลี่ยร้อยละ 96.65) โรงเรียนที่มีคะแนนสูงสุดคือโรงเรียนอนุบาลรัฐราษฎร์รังสรรค์ (ร้อยละ 98) 2) ด้านบุคลากร ผู้บริหารและครูได้รับการพัฒนาทักษะดิจิทัลผ่านหลักสูตร Google AI Essentials และได้รับเกียรติบัตรครบ 100% สามารถนำ AI มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ 3) นวัตกรรม 5C ITEM SMART SCHOOL ซึ่งประกอบด้วย Curriculum, Classroom, Community, Coach, Child บูรณาการร่วมกับ Innovation, Technology, Empowerment, Management เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพสถานศึกษา ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (O-NET, NT, RT) สูงขึ้น โดยเฉพาะวิชาภาษาไทย และสามารถลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในระดับอำเภอได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: โรงเรียนคุณภาพ, 5C ITEM SMART SCHOOL, ทักษะดิจิทัล, การบริหารการศึกษา

ABSTRACT

This research is Mixed Methods Research. The objectives of this research were to 1) Evaluate the performance and implementation guidelines of the "1 District 1 Quality School" project for the fiscal year 2025; 2) Develop the potential of teachers and educational personnel in digital technology and Artificial Intelligence (AI); and 3) Synthesize lessons learned from the "5C ITEM SMART SCHOOL" innovation model of Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 5. The target group consisted of 6 quality schools across 6 districts. The instruments included project evaluation forms, School Grading assessments, and focus group discussions.

The results indicated that: 1) The project implementation achieved 100% of its indicators. The overall School Grading assessment for the 5 areas were rated "Very Good" (average 96.65%), with Anuban Rattrat Rangsan School achieving the highest score (98%). 2) Regarding personnel, 100% of administrators and teachers successfully developed digital skills through the Google AI Essentials curriculum and received certification, enabling the application of AI in instructional design. 3) The "5C ITEM SMART SCHOOL" innovation (integrating Curriculum, Classroom, Community, Coach, Child with Innovation, Technology, Empowerment, Management) served as a critical mechanism for enhancing school quality. This resulted in improved academic achievement (O-NET, NT, RT), particularly in the Thai language, and effectively reduced educational inequality at the district level.

Keywords: Quality School, 5C ITEM SMART SCHOOL, Digital Skills, Educational Administration

บทนำ

ประเทศไทยประสบปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามายาวนาน โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็กและพื้นที่ชนบท ส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อแก้ไขปัญหานี้ รัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดนโยบาย “1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ” โดยมุ่งหวังให้มีโรงเรียนคุณภาพต้นแบบอย่างน้อยอำเภอละ 1 แห่ง เพื่อให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ มีทรัพยากรครบถ้วน และลดภาระการเดินทางของนักเรียนและผู้ปกครอง นโยบายนี้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561–2580) ที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้ “เก่ง ดี และมีคุณภาพ” และนโยบายการศึกษาปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ที่เน้นการลดความเหลื่อมล้ำและการสร้างโอกาสเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ

จากการวิเคราะห์สภาวะปัญหา (Pain Points) ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 (สพป.นครราชสีมา เขต 5) พบว่ามีความแตกต่างของโอกาสทางการศึกษาสูง โดยเฉพาะในพื้นที่ 6 อำเภอ (ด่านขุนทด, โนนไทย, ขามสะแกแสง, พระทองคำ, เทพารักษ์ และขามทะเลสอ) ที่ประสบปัญหาการขาดแคลนครูในสาขาวิชาเฉพาะทาง และความเหลื่อมล้ำของทรัพยากรการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนในชุมชนเมืองและโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ชนบท ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ สพป.นครราชสีมา เขต 5 ในฐานะหน่วยงานขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ ตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ จึงได้กำหนดแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณภาพ โดยนำนวัตกรรม "5C ITEM SMART SCHOOL" มาใช้เป็นกลไกหลักในการยกระดับคุณภาพทั้งระบบ ประกอบด้วย ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนรู้และด้านผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อเชื่อมโยงทรัพยากรและยกระดับมาตรฐานคุณภาพโรงเรียนให้เท่าเทียมกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานและแนวทางขับเคลื่อนโรงเรียนคุณภาพในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ
2. เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อการจัดการเรียนรู้
3. เพื่อถอดบทเรียนและสังเคราะห์รูปแบบนวัตกรรม "5C ITEM SMART SCHOOL" เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาโรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดและขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง: ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ จำนวน 6 แห่ง คือโรงเรียนคุณภาพในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ทุกโรงเรียน ซึ่งมีจำนวน 6 โรงเรียน ครอบคลุม 6 อำเภอ ได้แก่ 1) โรงเรียนบ้านไร่ (ทองคุณครูราษฎร์สามัคคี) 2) โรงเรียนบ้านสำนักตะคร้อ 3) โรงเรียนอนุบาลรัฐราษฎร์รังสรรค์ 4) โรงเรียนชุมชนบ้านโคกสวาย 5) โรงเรียนถนนสุรนารายณ์ (ครูรัฐประชาสรรค์) และ 6) โรงเรียนชุมชนหนองหัวฟาน ผู้ให้ข้อมูล จาก 6 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้อำนวยการสถานศึกษา 6 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษาที่รับผิดชอบงานวิชาการ 6 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย หัวหน้าฝ่าย โรงเรียนละ 4 คน รวม 24 คน ครูที่เป็นผู้รับผิดชอบโครงการ 6 คน ครูผู้สอนโรงเรียนละ 8 คน รวม 48 คน และผู้นำชุมชน ซึ่งประกอบด้วยประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการและคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนละ 5 คน รวม 30 คน รวมทั้งสิ้น 120 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบประเมินคุณภาพโรงเรียน (School Grading): ประเมินความพร้อม 5 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน, ด้านบุคลากร, ด้านการบริหารจัดการ, ด้านการจัดการเรียนรู้, และด้านนักเรียน

2.2 แบบติดตามและประเมินผลโครงการ: ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากการดำเนินกิจกรรม 7 กิจกรรมหลัก

2.3 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group): ใช้ถอดบทเรียนความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคจากผู้ปฏิบัติงาน

คุณภาพเครื่องมือ : แบบประเมิน School Grading และแบบติดตามโครงการ ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โดยมีค่า ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 และแบบสอบถามความพึงพอใจในความเชื่อมั่น (Reliability) ของ Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.92

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลผ่านกิจกรรมการขับเคลื่อนต่าง ๆ เช่น การอบรมวิเคราะห์ผลประเมิน (Assessment for Learning), การอบรมเชิงปฏิบัติการ DIGI School+ และ AI Essentials, และการนิเทศติดตามแบบมีส่วนร่วม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย เปรียบเทียบกับเกณฑ์เป้าหมาย วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์ เป็นรูปแบบการบริหารจัดการ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาและขับเคลื่อนโครงการ “1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ” ประจำปีงบประมาณ 2568 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ได้ผลสรุปดังนี้:

1. ผลการประเมินคุณภาพโรงเรียน (School Grading) โรงเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้ง 6 แห่ง มีความพร้อมในการจัดการศึกษาในระดับสูง โดยผลการประเมินภาพรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับ “ดีมาก” มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 96.65 โดยทุกโรงเรียนผ่านเกณฑ์ประเมินระดับสีเขียว (85-100 คะแนน) ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพโรงเรียน (School Grading) จำแนกรายโรงเรียนและรายด้าน (คะแนนเต็ม 100)

ลำดับ	รายชื่อ โรงเรียนคุณภาพ (6 อำเภอ)	ด้าน โครงสร้างฯ	ด้าน บุคลากร	ด้าน การบริหารฯ	ด้าน การจัดการ การเรียนรู้	ด้าน ผู้เรียน	คะแนน เฉลี่ยรวม	ระดับ คุณภาพ
1	ร.ร.อนุบาลรัฐราษฎร์รังสรรค์	99.00	98.50	98.00	97.50	97.00	98.00	ดีเยี่ยม
2	ร.ร.ชุมชนหนองหัวฟาน	98.00	97.00	97.50	96.00	96.50	97.00	ดีเยี่ยม
3	ร.ร.บ้านสำนักตะคร้อ	97.50	96.50	97.00	96.50	96.00	96.70	ดีมาก
4	ร.ร.ถนนสุรนารายณ์ (ครุฑรัฐประชาสรรค์)	97.00	96.00	96.50	96.00	96.00	96.30	ดีมาก
5	ร.ร.ชุมชนบ้านโคกสวาย	96.50	96.00	96.00	95.50	95.50	95.90	ดีมาก
6	ร.ร.บ้านไร่ (ทองคุณครูราษฎร์สามัคคี)	96.00	96.00	96.00	95.50	96.50	96.00	ดีมาก
ภาพรวม ค่าเฉลี่ยรวม ทุกโรงเรียน		97.33	96.67	96.83	96.17	96.25	96.65	ดีมาก

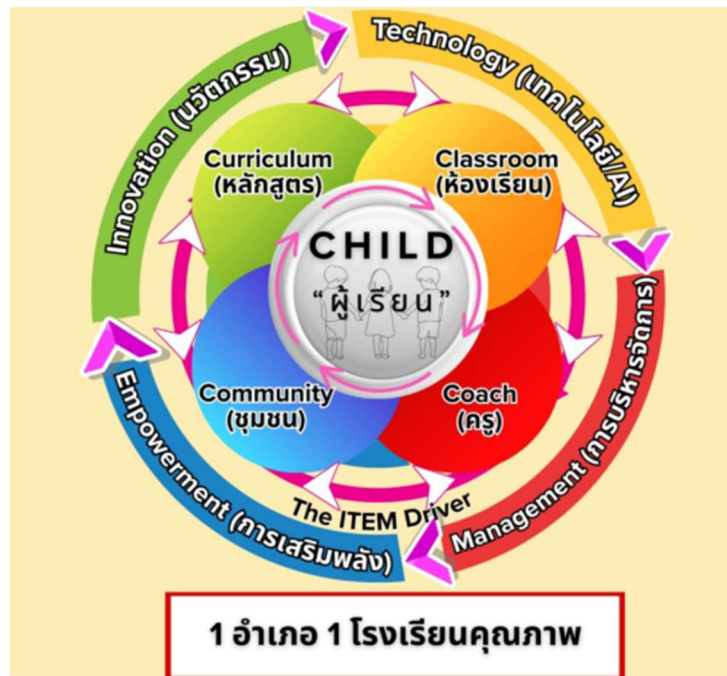
จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนคุณภาพในกลุ่มเป้าหมายทั้ง 6 แห่ง มีผลการประเมินศักยภาพในภาพรวมอยู่ในระดับ “ดีมาก” โดยมีค่าเฉลี่ยรวมร้อยละ 96.65 เมื่อพิจารณารายโรงเรียน พบว่า โรงเรียนอนุบาลรัฐราษฎร์รังสรรค์ มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดที่ร้อยละ 98.00 รองลงมาคือโรงเรียนชุมชนหนองหัวฟาน (ร้อยละ 97.00) และโรงเรียนบ้านสำนักตะคร้อ (ร้อยละ 96.70) ตามลำดับ

ทั้งนี้ ผลการประเมินสะท้อนให้เห็นจุดเด่นใน ด้านโครงสร้างพื้นฐานและระบบสนับสนุน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (97.33) แสดงถึงความพร้อมด้านอาคารสถานที่และเทคโนโลยี และทุกโรงเรียนมีผลคะแนนผ่านเกณฑ์ระดับสีเขียว (85-100 คะแนน) ครบทุกด้าน ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายของโครงการที่ต้องยกระดับมาตรฐานโรงเรียนให้มีความพร้อมในการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ระดับอำเภอ

2. ผลการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีและ AI ผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาบุคลากรประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง โดยผู้บริหารและครูแกนนำผ่านการอบรมหลักสูตร Google AI Essentials และขยายผลสู่บุคลากรในโรงเรียนจนได้รับเกียรติบัตรครบทุกคน บุคลากรสามารถใช้เครื่องมือ AI ช่วยในการออกแบบการสอน

และลดภาระงานเอกสารได้จริง นอกจากนี้ยังมีการจัดอบรม DIGI School+ ให้กับผู้บริหารและครูจำนวน 240 คน ซึ่งช่วยยกระดับทักษะดิจิทัลของบุคลากรทั้งระบบ

3. การสังเคราะห์รูปแบบนวัตกรรม “5C ITEM SMART SCHOOL” ซึ่งจากการถอดบทเรียน พบว่าปัจจัยความสำเร็จของการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณภาพ เกิดจากการนำโมเดล 5C ITEM มาประยุกต์ใช้ ดังภาพ



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณภาพด้วยนวัตกรรม “5C ITEM SMART SCHOOL”

จากภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารจัดการ “5C ITEM SMART SCHOOL” ถูกออกแบบให้มีลักษณะบูรณาการ (Integration) โดยยึด ผู้เรียน (Child) เป็นศูนย์กลางเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนา แวดล้อมด้วยปัจจัยคุณภาพ 4 ด้าน (4Cs) ได้แก่ หลักสูตรสมรรถนะ (Curriculum), ห้องเรียนคุณภาพ (Classroom), ครูผู้เป็นโค้ช (Coach), และความร่วมมือกับชุมชน (Community) สำหรับกลไกการขับเคลื่อน (Driving Mechanism) ของโมเดลนี้อาศัยวงจร ITEM ที่หมุนเวียนต่อเนื่อง ประกอบด้วย:

- 1) Innovation (I): การนำนวัตกรรมการบริหารมาประยุกต์ใช้แก้ปัญหา
- 2) Technology (T): การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและ AI เพื่อลดภาระงานและเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้
- 3) Empowerment (E): การเสริมพลังอำนาจแก่ครูและบุคลากรให้มีความมั่นใจและทักษะพร้อมปฏิบัติงาน
- 4) Management (M): การบริหารจัดการที่ใช้ข้อมูลเป็นฐาน (Data-Driven) เพื่อความโปร่งใสและตรวจสอบได้

โดยความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ 5C และกลไก ITEM นี้ จะทำหน้าที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อยกระดับโรงเรียนสู่มาตรฐานสากลและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาตามบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 และมีรายละเอียดผลที่เกิดขึ้น ดังนี้

1) Curriculum & Classroom: มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) บูรณาการ Coding และ STEM โดยใช้ AI เป็นเครื่องมือสนับสนุน

2) Community: เกิดศูนย์เรียนรู้ชุมชน (Local Lab) ที่ดึงภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม เช่น ภูมิศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านโคกสวาย

3) Management (ITEM): ผู้บริหารใช้หลักธรรมาภิบาลและการบริหารโดยใช้ข้อมูลเป็นฐาน (Data-driven) มีระบบติดตามผลที่ชัดเจน (มี Road Map) ทำให้การใช้งบประมาณและทรัพยากรเกิดความคุ้มค่าสูงสุด

และนอกจากนี้จากภาพดังกล่าว สามารถอธิบายเพิ่มเติมเพื่อให้เห็นกลไกการขับเคลื่อนโดยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ถอดบทเรียน "Best Practice" โรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ และกลไก ITEM ที่กระตุ้น 5C โดยถอดบทเรียน Best Practice โรงเรียนอนุบาลรัฐราษฎร์รังสรรค์ ความสำเร็จคือได้คะแนนสูงสุด (ร้อยละ 98.00) เกิดจากรูปแบบ "ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา" โดยสถานศึกษามีระบบโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่เข้มแข็ง มีการสร้างภาคีเครือข่าย 4 ฝ่าย (โรงเรียน, คณะกรรมการสถานศึกษา, ผู้ปกครอง, และชุมชน) ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากรและการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ส่วนกลไก ITEM กระตุ้น 5C อย่างเป็นรูปธรรมมีดังนี้ คือ

- Innovation (I) กระตุ้น Curriculum (C) ใช้นวัตกรรมการบริหารจัดการมาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้เน้นสมรรถนะและการคิดขั้นสูง

- Technology (T) กระตุ้น Classroom & Child (C) นำ AI มาใช้ในการวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล (Personalized Learning) และเปลี่ยนห้องเรียนเป็นฐานการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

- Empowerment (E) กระตุ้น Coach (C) เสริมพลังครูผ่านหลักสูตร Google AI Essentials ทำให้ครูมีความมั่นใจในการปรับบทบาทจากผู้สอนเป็น "โค้ช"

- Management (M) กระตุ้น Community (C) บริหารจัดการด้วยข้อมูล (Data-driven) และความโปร่งใส ทำให้ชุมชนเกิดความเชื่อมั่นและเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาศูนย์เรียนรู้ชุมชน (Local Lab)

2. การนำเสนอข้อมูลเชิงระบบ (Data Visualization) ในขั้นนี้ต้องนำเสนอให้เห็นวงจรการทำงานร่วมกันแบบเป็นระบบ (Systemic View) กล่าวคือระบบการทำงานแบบวงจรหมุนเวียน โมเดล 5C ITEM ไม่ได้ทำงานแยกส่วน แต่เริ่มจาก Management (M) ที่ใช้ข้อมูลเป็นฐานส่งต่อไปยังการ Empowerment (E) ครูให้มีสมรรถนะดิจิทัล จากนั้นใช้ Technology (T) และ Innovation (I) เป็นตัวขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ใน Classroom และ Curriculum โดยมีเป้าหมายสุดท้ายคือการพัฒนาคุณภาพของ Child (ผู้เรียน) อย่างยั่งยืน

3. ความยั่งยืนและการต่อยอด (Sustainability) ในขั้นนี้เป็นขั้นการเพิ่มมิติการบริหารงบประมาณแบบ Shared Service และบทบาท Hub School ทั้งนี้เพื่อตอบโจทย์ความยั่งยืนของโครงการหลังจากจบปีงบประมาณ 2568 และจะเป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

- มิติความยั่งยืน เป็นการรักษามาตรฐาน "SMART SCHOOL" ในระยะยาวโดยจะเน้นไปที่การใช้ Shared Service หรือการบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกันระหว่างโรงเรียนแม่ข่ายและโรงเรียนเครือข่าย เช่น การใช้สื่อการสอนดิจิทัลและระบบ AI ร่วมกัน เพื่อลดต้นทุนการจัดซื้อซ้ำซ้อน

- บทบาทโรงเรียนแม่ข่าย (Hub School) ผลักดันให้ 6 โรงเรียนคุณภาพทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ระดับอำเภอ เพื่อแบ่งปันบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ (Specialist) และเทคโนโลยีให้แก่โรงเรียนขนาดเล็กโดยรอบ เป็นการลดความเหลื่อมล้ำในวงกว้างต่อไป

4. การวิจัยต่อเนื่องและระบบติดตาม ในขั้นนี้จะเพิ่มการพัฒนาระบบ Real-time Dashboard เพื่อให้เกิดระบบธรรมาภิบาลดิจิทัลในการบริหารจัดการศึกษา

4. ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ผลจากการพัฒนาคุณภาพรอบด้าน ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม โดยผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET, NT, RT) ในปีการศึกษาที่ผ่านมา มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศ โดยในภาพรวมดีผลการทดสอบระดับชาติเพิ่มขึ้น ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบผลทดสอบระดับชาติเฉลี่ยร้อยละก่อนและหลังใช้นวัตกรรม 5C ITEM

รายการทดสอบ								
O-NET (ป.6) ปีการศึกษา			NT (ป.3) ปีการศึกษา			RT (ป.1) ปีการศึกษา		
2566	2567	ผลต่าง	2566	2567	ผลต่าง	2566	2567	ผลต่าง
	หลังใช้			หลังใช้			หลังใช้	
	นวัตกรรม			นวัตกรรม			นวัตกรรม	
42.50	48.75	+6.25	55.20	61.40	+6.20	72.15	80.30	+8.15

ที่มา: สังเคราะห์ข้อมูลจากรายงานผลการดำเนินงาน สพป.นครราชสีมา เขต 5 ปี 2568

จากตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบผลทดสอบระดับชาติเฉลี่ยร้อยละก่อนและหลังใช้นวัตกรรม 5C ITEM ซึ่งจากตารางแสดงว่าหลังการใช้นวัตกรรม 5C ITEM ผลทดสอบระดับชาติมีค่าเฉลี่ยร้อยละของการทดสอบทุกรายการ ประกอบด้วย O-NET (ป.6), NT (ป.3) และ RT (ป.1) สูงกว่าก่อนใช้นวัตกรรมทุกรายการ คือ +6.25, +6.20 และ+8.15 ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่าการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณภาพ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย โรงเรียนทั้ง 6 แห่งในโครงการ มีความพร้อมเป็นต้นแบบระดับอำเภอ ทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านผู้เรียน นวัตกรรม 5C ITEM SMART SCHOOL พิสูจน์แล้วว่าเป็นโมเดลการบริหารที่ทรงประสิทธิภาพในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและลดความเหลื่อมล้ำ

อภิปรายผล

ความสำเร็จที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach) และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยมีประเด็นอภิปรายที่น่าสนใจดังนี้:

1. พลังของเทคโนโลยี (Technology Empowerment): การเร่งพัฒนาทักษะ AI ให้กับครู เป็นปัจจัยเร่ง (Catalyst) ที่สำคัญ ที่ทำให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้แบบ Personalized Learning ได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับ สุวรรณฉัตร พรหมชาติ(2561) สุรียนต์ กุลปาน(2564) และ Harris, M. L.(2023) ที่วิจัยเกี่ยวกับ พลังของเทคโนโลยี ในการให้คำปรึกษา และความสำคัญของ Collaborative Networks (เครือข่ายความร่วมมือ) ที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นในตนเองและการคงอยู่ของครูใหม่ และรวมถึงการพัฒนา รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารงานของ ผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้เครือข่ายความร่วมมือและเทคโนโลยีสารสนเทศ

2. ภาวะผู้นำทางวิชาการ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิสัยทัศน์และใช้หลักการบริหาร แบบมีส่วนร่วม (ITEM Management) ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของผู้เรียนและโรงเรียน สอดคล้องกับสำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา (2561) ที่สรุปและกำหนดแนวทางนโยบายรัฐบาลที่ต้องการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ตลอดชีวิต งานวิจัยของณิรดา เวชญาติลักษณ์ (2565) ที่วิจัยเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะ ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และสมศักดิ์ สุขประเสริฐ (2561) ที่วิจัยเกี่ยวกับโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของภาวะผู้นำ ทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ

3. เครือข่ายความร่วมมือ การใช้ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring System) และการศึกษาดูงานจากโรงเรียน ต้นแบบ ช่วยให้โรงเรียนเป้าหมายมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและลดระยะเวลาในการลองผิดลองถูก สอดคล้องกับ สุวรรณฉัตร พรหมชาติ (2561) สุรียนต์ กุลปาน (2564) และHarris, M. L.(2023) ที่วิจัยมุ่งเน้นถึงการใช้เครือข่าย ความร่วมมือ (Network Collaboration) และ เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) ในการบริหารงานของผู้บริหารโดยตรง ซึ่งเครือข่ายเหล่านี้สามารถรวมถึงการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) ระหว่างโรงเรียนหรือผู้บริหารได้ด้วยและนอกจากนี้ ยังเกิดการวิจัยต่อเนื่องและมีระบบติดตาม ที่พัฒนาขึ้นโดยเห็นได้จากโรงเรียนคุณภาพที่มีระบบ Real-time Dashboard ซึ่งหมายถึงผลที่เกิดจาก Digital Mentoring ที่นำมาพัฒนาระบบภายใต้การดูแลของพี่เลี้ยงการ ดำเนินการเช่นนี้สอดคล้องกับการแนวคิดของ สุรียนต์ กุลปาน (2564) และHarris, M. L.(2023) ที่วิจัยเกี่ยวกับพลัง ของเทคโนโลยีในการให้คำปรึกษา และความสำคัญของ Collaborative Networks (เครือข่ายความร่วมมือ) ที่ส่งผล ต่อความเชื่อมั่นในตนเองและการคงอยู่ของครูใหม่และรวมถึงการพัฒนา รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะการ บริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้เครือข่ายความร่วมมือและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนา คุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานและถอดบทเรียนโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ ผู้วิจัยมี ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาและขยายผล ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (Policy Recommendations)

1.1 ส่งเสริมบทบาทโรงเรียนศูนย์กลางเครือข่าย (Hub School Development): สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาควรกำหนดนโยบายให้โรงเรียนคุณภาพทำหน้าที่เป็น "แม่ข่าย" ในการแบ่งปันทรัพยากร (Resource Sharing) แก่โรงเรียนขนาดเล็กโดยรอบอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งด้านสื่อเทคโนโลยีและบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด โรงเรียนคุณภาพ (2566) ที่กำหนดให้โรงเรียนคุณภาพต้องเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของอำเภอที่มีทรัพยากรครบถ้วน และสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล (2566) ที่มุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและสร้างโอกาสให้ผู้เรียนทุกคน เข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง

1.2 พัฒนาระบบติดตามและประเมินผลแบบดิจิทัล (Digital Monitoring System): ควรมีการพัฒนา ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ (Big Data) เพื่อติดตามความก้าวหน้าของโรงเรียนคุณภาพแบบ Real-time เพื่อให้การ

บริหารจัดการมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ตามหลักธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการภาครัฐสมัยใหม่ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยบริหารและติดตามผล ส่งผลให้ระบบบริหารทรัพยากรบุคคลและงบประมาณมีความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.3 ส่งเสริมให้โรงเรียนคุณภาพเป็นแม่ข่ายในการแบ่งปันทรัพยากร (Resource Sharing) แก่โรงเรียนขนาดเล็กโดยรอบ เพื่อขยายผลความสำเร็จและลดความเหลื่อมล้ำในวงกว้าง และควรพัฒนาระบบติดตามประเมินผลแบบดิจิทัล (Dashboard) เพื่อความรวดเร็วในการบริหารจัดการ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปปฏิบัติ (Practical Recommendations)

2.1 การเร่งพัฒนาทักษะครูด้านปัญญาประดิษฐ์ (AI Literacy for Teachers): สถานศึกษาควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อยกระดับทักษะทางดิจิทัล (Digital Literacy) และ การใช้ AI เพื่อการศึกษาให้กับครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครูสามารถเป็น "ครูยุคใหม่" ที่เท่าทันเทคโนโลยี ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ที่มุ่งเน้นการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่า ครูที่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมจะสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพผู้เรียน

2.2 การสร้างความเข้มแข็งของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนผ่านภาคีเครือข่าย (Strong Student Support System): โรงเรียนควรขยายผลรูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Management) โดยดึงชุมชนและผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณภาพ ที่เน้นให้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาและสร้างความเสมอภาคเชิงพื้นที่ เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาว

2.3 สถานศึกษาควรจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (PLC) ระหว่างโรงเรียนเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง เพื่อถอดบทเรียนและพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ร่วมกัน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป (Recommendations for Future Research)

3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกัน (Shared Service) ระหว่างโรงเรียนคุณภาพและโรงเรียนเครือข่าย เพื่อหาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการบริหารงบประมาณและบุคลากรให้เกิดความคุ้มค่าสูงสุด

3.2 ควรมีการวิจัยและพัฒนา (R&D) นวัตกรรม "5C ITEM SMART SCHOOL" ในบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อดูความเป็นไปได้ในการนำโมเดลความสำเร็จไปปรับใช้ในบริบทที่แตกต่างกัน

3.3 ควรมีการวิจัยและพัฒนาระบบ Digital Monitoring Dashboard ที่แสดงผลข้อมูลคุณภาพการศึกษาแบบ Real-time เพื่อให้ผู้บริหารเขตพื้นที่และสถานศึกษาใช้เฝ้าติดตามและแก้ไขปัญหาได้ทันท่วงที

3.4 ควรส่งเสริม สนับสนุนในการสร้างโมเดลโรงเรียนแม่ข่ายทั้ง 6 โรงเรียน เพื่อเป็น Hub School หรือ Resource Sharing ให้มากยิ่งขึ้น โดยมีการวิจัยและพัฒนาต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อเป็นต้นแบบในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน (Shared Service) ที่เป็นรูปธรรม

3.5 เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของโครงการ ควรมีการพัฒนาครูเกี่ยวกับทักษะ AI Literacy ให้มีจำนวนมากขึ้นและเพียงพอ ทั้งนี้เพื่อรักษาความต่อเนื่องและยั่งยืนของโครงการหากมีกรณีครูย้าย ลาออกหรือเกษียณอายุราชการ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2568). นโยบายการศึกษาประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568-2569. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- พรรณพิสสา ชื่นใจชน. (2563). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- สมศักดิ์ สุขประเสริฐ. (2561). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเครือข่ายที่มีประสิทธิผล (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์).
- สุริยนต์ กุลปาน. (2564). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้เครือข่ายความร่วมมือและเทคโนโลยีสารสนเทศ (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี).
- สุวรรณฉัตร พรหมชาติ. (2561). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของสมรรถนะครูมืออาชีพในโรงเรียนประถมศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). คู่มือการดำเนินงานโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ. กรุงเทพฯ: สพฐ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5. (2567). แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณภาพ. นครราชสีมา. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5. (2568). รายงานการดำเนินโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ. นครราชสีมา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5. (2568). นวัตกรรม “5C ITEM SMART SCHOOL: โรงเรียนคุณภาพด้วยนวัตกรรม 5C เพื่อพัฒนาผู้เรียนรอบด้าน”. นครราชสีมา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- Harris, M. L. (2023). *The Impact of Digital Mentoring and Collaborative Networks on Novice Teacher Self-Efficacy and Retention* (Doctoral dissertation). The University of Texas at El Paso. Retrieved from <https://scholarworks.utep.edu/etd/3807/>
- Pezzullo, L. (2022). *Perceptions of Shared Governance: Do Faculty and Administrators Share the Same Perceptions?* (Doctoral dissertation). St. John's University. Retrieved from https://scholar.stjohns.edu/theses_dissertations/1411/
- Siri Somboon et al. (2020). School-based Development: Theories and Practices. *Journal of Education Administration*.

ผู้เขียนบทความ

ดร.ปฐมเกียรติ ไชยคำ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 Email: Koratreform@gmail.com